

KINGDOM OF SWEDEN

Baltic Sea

TEUTONIC DOMAIN

TEUTONIC

GREAT-DUCHY OF LITHUANIA

KINGDOM OF POLAND

KINGDOM OF BOHEMIA

RUSSIAN PRINCIPALITIES

Vassals of the Golden Horde

GOLDEN HORDE
ZŁOTA ORDA

KINGDOM OF DANEMARK

Moravia

Galicia

Księstwo Śląskie (1390)

Księstwo Mazowieckie

Novgorod

Księstwa Ruskie

KRAKÓW

Opole

Lublin

1398 to 1422

1399

1392-1411

1393-1400

since 1412

(1389-1392 and 1407-1412 Lithuanian vassals)

christianised around

christianised 1401

1293-1400

Hotin Chocim

Geneze „Třináctileté války“

- Uzavření míru u jezera Mełno (září 1422)
- Leden 1429 setkání v Lucku (Zikmund Lucemburský, Vladislav II. Jagello, Vitold Litevský) - nabídka královské korunu pro Vitolda od Zikm. Lucemburského
- Po smrti Vitolda (27.X.1430) velkým knížetem Švitrigaila (Świdrigiełło)
- Duben 1431 - spojení mezi Švitrigailou a velmistrem Pavlem z Rusdorfu (1422-1441)
- Dva spojenecké bloky:
 - velmistr (a livonský zemský mistr) – Švitrigaila – Zikmund Lucemburský.
 - Vladislav II. Jagello – Zikmund Kejstutovič.
- Jaro 1433 – tažení husitů (spojenci Polska) k Baltu
- 15.XII.1433 – 12-leté příměří mezi velmistrem a Polskem (podmínka: opustit Švitrigailu)
- 1.IX.1435 – bitva u Wilkomierze (Ukmerge) – Zikm. Kejstutovič porazil vojska Švitrigaily a livonského mistra.

Geneze „Třináctileté války“

- 31.XII.1435 – břesto-kujavský mír:
 - zrušení spojeneckých závazků německého řádu vůči Švitrigailovi a uznání vlády Zikmunda Kejstutoviče na Litvě;
 - řád nesměl podporovat žádného litevského knížete (jen se souhlasem Polské koruny);
 - mírová smlouvy nesmí být nikým zpochybněna (ani papež nebo císař);
 - hranice území podle melneňského míru (1422);
 - řád drží Pomoří, zemi chelminskou a michalovskou;
 - papežský výrok z r. 1339 má být anulováno;
 - smlouva potvrzena všemi pruskými i polskými stavy (přisahaly a garantovaly její platnost);
 - slib měl být obnovován co deset let;
 - při útoku jedné strany na území protivníka poddaní útočné strany nebyli vázání poslušnosti vůči své vrchnosti.

Geneze „Třináctileté války“

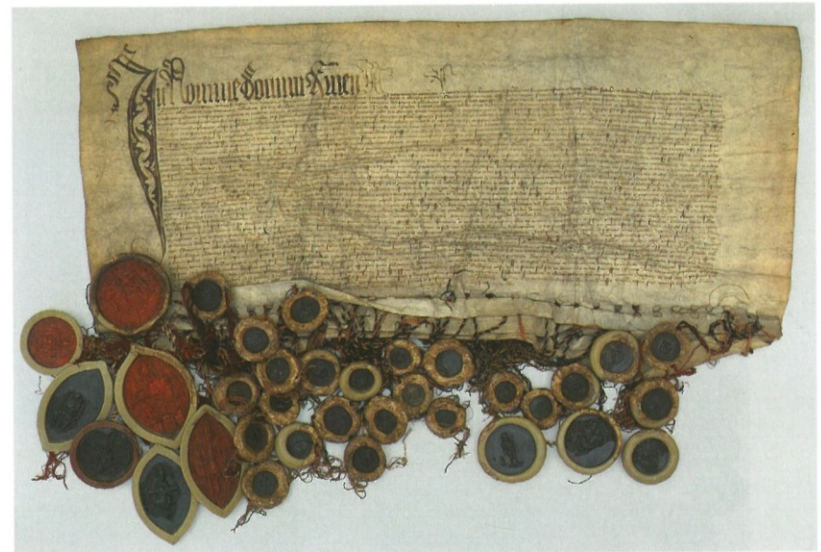
- Řád jako vrchnost směřoval k omezení právních a ekonomických privilegií rytířstva a měšťanstva v Prusích.
- Sjezd pruských stavů v prosinci 1437 v Elblągu (Elbing) - kromě ekonomických také politické požadavky:
 - Ustanovení soudního tribunálu, u něhož by jednou v roce každý poddaný mohl podat stížnost na svou vrchnost kvůli násilí a porušování svých práv.
 - Aby velmistr schválil svobodné organizování sněmů a setkání.
- 21.II.1440 - vznik Pruského svazu (*Preußischer Bund*)
- Velmistr Ludvík z Erlichshausenu (1450-1467) otevřeně bojoval proti Pruskému svazu.
- 1452-1453 - Proces přes císařem Fridrichem III. Habsburským.
- Podzim 1453 - Hans von Baysen (zástupce Pr. svazu) jednání v Krakově.

52. Dokument erekcyjny Związku Pruskiego

Geneze „Třináctileté války“

- 20.II.1454 – slavnostní poselstvo Pruského svazu (Hans von Baysen) v Krakov: Prosba předložená polskému králi Kazimíru IV., aby převzal celé Prusy pod svou vládu.
- 6.III.1454 – vydání inkorporační listiny králem Kazimírem IV.: sjednocení Prus s Polským královstvím.
- Květen a červen 1454 – Toruň a Elbląg - polský král Kazimír IV. přijal hold od pruských biskupů (kromě varmijského).

53. Dokument holdu stanów pruskich królowi Kazimierzowi Jagiellończykowi, 15 IV 1454

„Třináctiletá válka“ (1454-1466)

- Dvě fáze:
 - 1454–1461
 - 1461–1466

Zásadním charakteristickým rozdílem mezi fázemi je změna způsobu povolávání armády (forma ozbrojených sil) na polské straně: v první fázi základ armády tvořila zemská hotovost, ve druhé převažovala žoldnéřská vojska.

„Třináctiletá válka“ (1454-1466)

18.IX.1454 - bitva u Chojnic – vítězství řádového vojska.

1455 - Pruský svaz a Polsko přišlo o východní Prusy včetně Královce.

Mezinárodní podpora řádu.

Říjen 1455 - neúspěšné tažení další zemské hotovosti. Řád naopak nedokázal obsadit chelminskou zemi.

Od roku 1455 rozšíření bojů na moře (zapojení gdaňských korzárů tzv. kaperů, Dánska a Livonska do války).

1456–1457 - odkoupení malborského hradu od žoldněřských vojsk.

1457–1460 - ztráta a znovuzískání Malborku.

Do podzimu 1461 - ztráta zbytku východních Prus a část měst v dolním toku Visly.

1.I.1464 - kapitulace Gniewu (Mewe) (dobył jej polský hejtman Petr z Dunina).

Češko-moravští žoldněři (hejtmané) – Oldřich Červenka, Bernard z Cimburka.

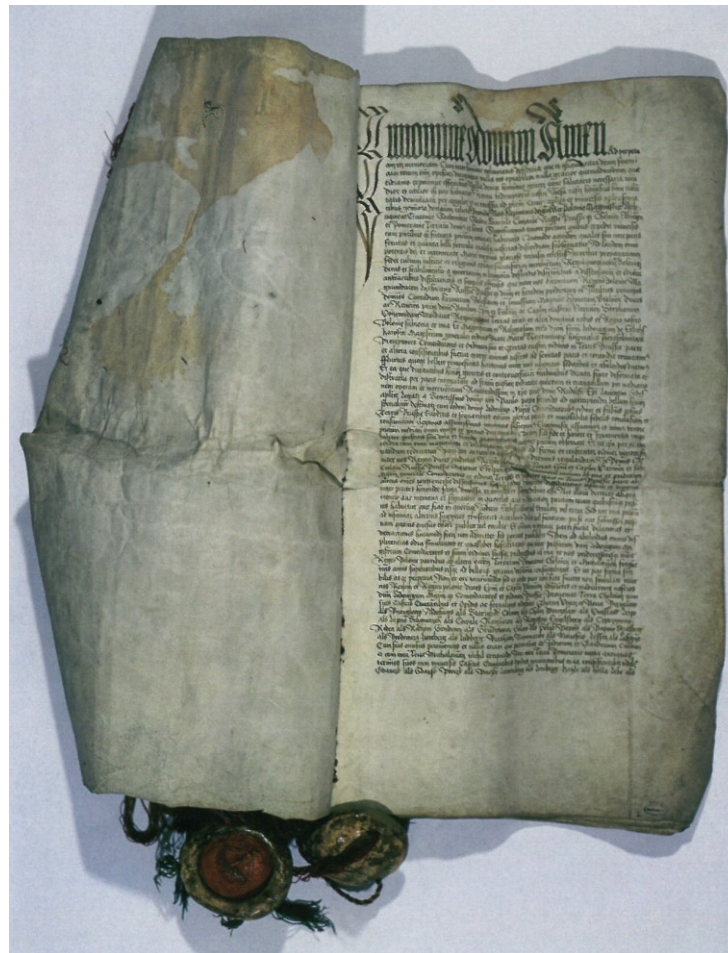
Červen 1464 – zahájení mírových jednání v Toruni.

Papež Pavel II. změnil neústupnou politiku svých předchůdců – vyslal legáta Rudolfa z Rüdesheimu (1466).

Mapa 14. Państwo zakonu krzyżackiego i Prusy Królewskie po 1466 r.

Druhý toruňský mír (19.X.1466)

Marian Jaroczyński (1819-1901): "Traktat toruński" - obraz przedstawiający moment podpisania II pokoju toruńskiego w 1466 r. w toruńskim Dworze Artusa. Monumentalne dzieło o wymiarach 6,4 x 4,5 m powstało w latach 1879-1883. Eksponowane jest w toruńskim Ratuszu Staromiejskim.

TorunTour.pl

król polski
Kazimierz Jagiellończyk

kronikarz
Jan Długosz

legat
papieski

wielki mistrz krzyżacki
Ludwig von Erlichshausen

wielki komtur krzyżacki
Heinrich Reiss von Plauen